บทที่ 1
บทนำ

การพัฒนาชนบทและเกษตรกรไทยที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรมนุษย์และสถาบันทางสังคมชนบท เช่น กลุ่มเกษตรกร องค์กรชุมชนอ่อนแอ ปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จนทำให้พึ่งตนเองไม่ได้ ในขณะเดียวกันต้นทุนสำคัญ นั่นคือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงไปมาก

เกษตรกรไทยกำลังเผชิญหน้ากับสภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง ภายใต้กรอบกติกาการค้าเสรีระหว่างประเทศและการพัฒนาเทคโนโลยี ความขัดแย้งในด้านการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมจึงมีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น

ความเจริญก้าวหน้าทางภาคอุตสาหกรรมยังไม่มีความมั่นคง ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมหรือชุมชนในชนบทก็กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมและล่มสลายชุมชนชนบท การพัฒนาประเทศให้ไปสู่ความเจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศคงเป็นไปได้เพียงความฝัน เพราะเป็นการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย (Modernization) มิใช่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) อย่างแท้จริง (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2545)

การพัฒนาประเทศที่เน้นความเติบโตเชิงปริมาณ โดยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำตามอย่างประเทศในซีกโลกตะวันตก เริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2504 เมื่อรัฐบาลไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) และการพัฒนาตามแนวทางนี้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสิ้นสุดลงในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539)

ช่วง 35 ปี ของการพัฒนาประเทศที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลัก ส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวในระดับสูงมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นผลสำเร็จระดับหนึ่งของการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในลักษณะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการกระจายรายได้ ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม

ในช่วงปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จึงได้ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายในสังคมไทยเห็นพ้องต้องกันว่า การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดภาวะ “ครอบครัวแตกแยก ชุมชนล่มสลาย” และเป็นการพัฒนาที่ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน”

ดังนั้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จึงกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่ให้ความสำคัญต่อชุมชน มุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ การทบทวนประสบการณ์ในช่วงแผนฯ 8 เพื่อแก้ปัญหาคนและระบบที่ต้องลงไปทำงานพัฒนาคนและชุมชน จึงเป็นภารกิจเร่งด่วนก่อนการนำแนวคิด ทิศทางที่ปรากฏในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มาแก้ปัญหาที่หมักหมมของชาติให้หมดไป

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชนของเราไม่ว่าในเมืองหรือชนบทในทุกวันนี้ เป็นปัญหาที่ไม่แตกต่างกันในทุกชุมชน เพราะบ่อเกิดของปัญหามาจากแหล่งเดียวกัน นั่นคือ แนวนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผิดพลาด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ชุมชนอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ทำให้ชุมชนสูญเสียความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม คือ ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว การพัฒนาที่เน้นการขยายตัวของเศรษฐกิจ ใช้กลไกตลาดเป็นตัวนำ ส่งผลให้คนหันเข้าสู่การแข่งขันและการเอาตัวรอด ประกอบกับการปกครองประเทศที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบสั่งการ การสอนให้รู้จักขอ (ผ่านการจัดทำโครงการพัฒนาชุมชนและองค์กร) และการใช้เงินเป็นตัวชี้วัดการพัฒนา ได้ทำลายความสัมพันธ์แบบเดิมของคนในชุมชนลงไปมาก จนเกิดปรากฏการณ์ที่ชาวบ้านสรุปเป็นประโยคสั้น ๆ แต่กินใจว่า "ประชุมไม่มา พัฒนาไม่ไป แจกหมูแจกไก่ ไปนั่งแถวหน้า" ทุกคนต่างยอมรับว่า นี่คือ ข้อเท็จจริงที่ยากจะหลีกเลี่ยงในสังคมชุมชนปัจจุบัน

2. การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้ ชุมชนสูญเสียอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตของตนเอง การสูญเสียอำนาจนี้เกิดขึ้นจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

2.1 รัฐบาลที่ส่วนกลางออกกฎหมายดึงอำนาจของชุมชนไปเป็นอำนาจของตน ทำให้ชุมชนที่ดูแลต้นน้ำ ชายฝั่งทะเลไม่มีสิทธิใด ๆ ที่จะจัดการกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเองกระทั่งการแปรรูปการผลิตของตนเพื่อกินเพื่อใช้ในครัวเรือนและชุมชนก็ถูกจำกัด สุราพื้นบ้านเป็นกรณีศึกษาที่ชี้ชัดถึงการสูญเสียอำนาจในการจัดการและแปรรูปผลผลิตของชุมชน

2.2 แนวคิดการพัฒนาแบบแบ่งงานกันทำตามความสามารถ เกษตรกรจึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำการผลิตในระดับไร่นา ซึ่งเป็นขั้นตอนการผลิตที่เสี่ยงต่อการขาดทุน ส่วนการแปรรูปและธุรกิจซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีกำไรนั้น ภาคเอกชนจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้ามาทำในส่วนนี้

3. การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้ชุมชนสูญเสียระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง การส่งเสริมพืชเศรษฐกิจและการผลิตเพื่อขาย ส่งผลให้ระบบการผลิตที่เคยหลากหลายในชุมชนกลายเป็นระบบเกษตร (พืช) เชิงเดี่ยว วิถีการผลิตของเกษตรกรเปลี่ยนจาก "ทำทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ทำ" เป็น "ทำสิ่งที่ไม่กิน กินสิ่งที่ไม่ทำ" เกษตรกรถูกสอนให้ผลิตเพื่อขายให้ได้เงินมาก ๆ แล้วนำเงินที่ได้ไปซื้อกิน โดยสรุปก็คือ เกษตรกรถูกฉุดดึงเข้าสู่การผลิตแบบทุนนิยม เน้นกำไรสูงสุด แต่ลืมคิดไปว่า การที่จะได้กำไรสูงสุดก็ต้องลงทุนสูงสุดเช่นกัน การผลิตจึงเปลี่ยนจากการลงแรงมาเป็นการลงทุน เมื่อไม่มีทุนก็ต้องกู้ยืมและพึ่งพาภายนอกตลอดเวลา (กาญจนา แก้วเทพ, 2542)

เศรษฐกิจชุมชนทุกวันนี้ตกอยู่ในวังวนของ "วงจรธุรกิจ" และ "วงจรหนี้สิน" การทำเกษตรภายใต้อิทธิพลของธุรกิจการเกษตร ทุกขั้นตอนในกระบวนการผลิตมีธุรกิจแทรกตัวเข้ามาหากำไร คงเหลือการปลูก - เลี้ยงเท่านั้นที่ธุรกิจไม่เข้ามาดำเนินการเอง เพราะเป็นขั้นตอนที่เสี่ยง (ต่อภัยธรรมชาติ) มากที่สุด เพราะโครงสร้างพื้นฐานในภาคการเกษตรมีน้อยมาก และเป็นขั้นตอนที่แบกรับผลกระทบจากปัญหาตลาด และราคาเกษตรกรที่เข้าสู่วงจรนี้จึงขาดทุนและมีหนี้สินพอกพูนขึ้นทุกฤดูกาลผลิต เพราะมีต้นทุนการผลิตทุกขั้นตอนและคงจะมีค่าน้ำเพื่อการเกษตรเป็นต้นทุนใหม่ในเร็ว ๆ นี้

ชุมชนชดเชยการขาดทุนและหนี้สินโดยการเบียดเบียนเอาจากทรัพยากร (ที่ดิน ป่าไม้) ไม่ได้เหมือนก่อน ชดเชยจากการเคลื่อนย้ายแรงงานและเปลี่ยนอาชีพได้ยากยิ่งขึ้น เพราะการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการลดลง นับตั้งแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ชุมชนทุกวันนี้จึงแก้ปัญหาโดยหาเม็ดเงิน จากแหล่งทุนใหม่เติมเข้าสู่วงจรหนี้สิน แก้ปัญหาหนี้สินด้วยการหมุนหนี้ เรียกว่า จับแพะชนแกะ หรือกู้จากแหล่งหนึ่งไปใช้หนี้อีกแหล่งหนึ่ง เมื่อหาในระบบไม่ได้ก็ต้องออกนอกระบบ

แหล่งทุนหรือเจ้าหนี้ของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสถาบันการเงิน ซึ่งเกษตรกรในชุมชนใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม เรียกกันให้ทันยุคสมัยว่า "แปลงสินทรัพย์เป็นทุนเงินตรา" อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กองทุนตามนโยบายหรือมาตรการของรัฐ ใช้บุคคล กลุ่มหรือชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ค้ำประกันการกู้ยืม เรียกว่า "แปลงทุนทางสังคมเป็นทุนเงินตรา" วิธีปฏิบัติแบบหลังนี้ หากเกิดผิดพลาดขึ้น จะไม่เพียงส่งผลให้เกิดหนี้เสียในเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะเป็นต้นเหตุของความแตกแยก ความขัดแย้งหรือวิกฤติทางสังคมอีกด้วย

ปัญหาของระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นปัญหาในระดับโครงสร้าง ไม่ใช่เฉพาะเรื่องปัญหาหนี้สิน ที่ดินทำกิน ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำหรือปัญหาไม่มีอาชีพไม่มีงานทำ การแก้ปัญหาต้องการมากกว่าแนวทางหรือมาตรการแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ เหมือนที่ผ่านมา

สังคมไทยต้องการ "ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบทวิลักษณะ" หรือเศรษฐกิจ 2 ระบบ คือ เศรษฐกิจกระแสหลักหรือยุทธศาสตร์เศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งจะนำประเทศให้ก้าวหน้าและเคียงบ่าเคียงไหล่กับนานาชาติได้ คือ ระบบเศรษฐกิจสังคมแบบเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภาคบริการและอุตสาหกรรมและยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจะนำชุมชนให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจนได้ คือ การฟื้นฟูระบบการจัดการของชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่

คนในสังคมรู้จักและรับรู้ร่วมกันว่าเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และนโยบายวิสาหกิจชุมชน สามารถนำองค์ความรู้ทั้ง 3 ประการนี้ เป็นหลักคิดทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเปิดทางเลือกให้กับคนในสังคม โดยเฉพาะชาวบ้านในชุมชนชนบทให้มีโอกาสสร้างทางเลือกใหม่ของชีวิตได้ (วิชิต นันทสุวรรณ, 2545)

ความสำคัญของปัญหา

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นสถาบันทางการเงินที่มุ่งช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร เพื่อส่งเสริมอาชีพการเกษตรหรือการดำเนินงานของเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ ธ.ก.ส. มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเสริมสร้างให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น โดยการเพิ่มผลผลิตทั้งในและนอกภาคการเกษตร มุ่งเน้นการขยายโอกาสการจ้างงานในชนบทบนพื้นฐานของการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเชื่อมโยงระบบการผลิตการแปรรูปและการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

เนื่องด้วยรัฐบาลมีนโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยส่งเสริมการสร้างงาน การสร้างรายได้แก่ประชาชนและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน จึงกำหนดมาตรการต่าง ๆ มารองรับนโยบาย เช่น การพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

การให้สินเชื่อผ่านองค์กรชุมชนของเกษตรกรในท้องถิ่นตามแผนวิสาหกิจชุมชนของธนาคาร เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยให้การสนับสนุนด้านเงินทุน ในระบบสินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรกู้ยืมเงินจากธนาคารมาใช้ประกอบกิจการ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

ธ.ก.ส. จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า เป็นธนาคารพัฒนาชนบทชั้นนำที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ตามกรอบแนวคิดที่ว่า "การพัฒนานำ สินเชื่อตาม" โดยมีปณิธานที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ฐานของสังคมเข้มแข็ง และช่วยประเทศไทยพ้นวิกฤติ

ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานของสังคม ชุมชนท้องถิ่นจะเข้มแข็งอยู่ที่คนรวมตัวร่วมคิดร่วมทำที่เรียกว่า มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ด้วยบทบาทของสถาบันการเงิน ซึ่งหมายถึงการทำให้ผู้รับบริการมีรายได้เพิ่มขึ้น มีศักยภาพในการประกอบอาชีพหรือวิสาหกิจมากขึ้นและมีศักยภาพในการทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งจะต้องยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนในชนบทและเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ด้วยการดำเนินงานในเชิงเป็นหุ้นส่วนกับพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือเชิงแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่กำลังปรับแผนการปล่อยสินเชื่อลงไปสู่ลูกค้ารายย่อยระดับรากหญ้าและหน่วยผลิตทางเศรษฐกิจขนาดเล็กทั้งในเมืองและชนบท เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและเป็นไปตามแผนวิสาหกิจของธนาคาร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543 - 2547) รวมทั้งเป็นการสนับสนุนโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ที่สิ้นสุดโครงการไปแล้ว แต่ยังต้องพัฒนาฟื้นฟูอาชีพของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ธ.ก.ส. จึงให้การสนับสนุนประชาชนในชุมชนให้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อเตรียมการเป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบท ธ.ก.ส.จึงมีการให้สินเชื่อวิสาหกิจชุมชนแก่ลูกค้าของธนาคาร เพื่อเป็นการสนับสนุนทางการเงินแก่วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นทิศทางใหม่การพัฒนา ในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศเน้นการพัฒนาในลักษณะแบ่งแยกเฉพาะด้านทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยว และเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งเป็น การพัฒนาที่ขาดสมดุลจำเป็นต้องการวางรากฐานใหม่ สร้างระบบให้ชุมชนพึ่งตนเองได้เรียกการพัฒนาแบบใหม่ว่า "ระบบวิสาหกิจชุมชน" ซึ่งจะเชื่อมโยงกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองของชุมชน รวมทั้งพัฒนาการตลาด การบริการ และสวัสดิการชุมชน

การกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชนต้องมีแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน ซึ่งวางอยู่บนหลักการเรียนรู้เพื่อสร้างความยั่งยืน ฟื้นฟูความสัมพันธ์ และพัฒนา

ประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพราะนั่นหมายถึง การที่กลุ่มจะมีศักยภาพในการชำระหนี้ให้กับธนาคารได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการองค์กร บุคลากร เงินทุนวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการธุรกิจของกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมี

2. เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมี

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ การผลิต และการตลาดของกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมี

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ธ.ก.ส. สาขาพนัสนิคม หน่วยอำเภอเกาะจันทร์ : กรณีกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรส ตำบลท่าบุญมี กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การรวมกลุ่มของสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมี เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่ลักษณะของการดำเนินงานเป็นธุรกิจ SMEs วิธีการดำเนินงานจริง ๆ ไม่ใช่การดำเนินงานกลุ่ม แต่เป็นการดำเนินธุรกิจครอบครัวของประธานกลุ่มฯ มีสมาชิกทำงานร่วมกัน จะเป็นลักษณะการจ้างแรงงานจากสมาชิก ด้านการบัญชี กลุ่มไม่ได้จัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน เป็นเพียงตัวเลขคร่าว ๆ สิ่งที่นำเสนอเป็นการประมาณการ ตามที่กลุ่มจำได้ เป็นเพียงรายรับ- รายจ่ายที่ไม่อาจวัดประสิทธิภาพได้

2. ขอบเขตด้านเวลา การดำเนินงานของกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรส ตำบลท่าบุญมี กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ในปี 2548/2549

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมีในรูปเอกสารทางวิชาการ

2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบแและแนวโน้มในอนาคตของการให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนลูกค้า ธ.ก.ส. กิ่งอำเภอเกาะจันทร์

3. เพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะในการจัดการวิสาหกิจชุมชนแก่กลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสท่าบุญมี และ ธ.ก.ส. กิ่งอำเภอเกาะจันทร์

4. เป็นการรวบรวมข้อมูลให้เป็นรูปแบบเอกสารสำหรับใช้ประโยชน์ในทางวิชาการและภาคปฏิบัติ ตลอดจนสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเกี่ยวกับสนับสนุนการจัดการวิสาหกิจชุมชุนของ ธ.ก.ส. กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ได้ต่อไป

นิยามศัพท์

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือชมรมที่เกิดจากการรวมตัวของลูกค้าธนาคารหรือเกษตรกร หรือบุคคลในครัวเรือน หรือบุคคลทั่วไป ซึ่งมีสมาชิกเป็นเกษตรกรอย่างน้อย 5 คน รวมถึงการรวมตัวของกลุ่มหรือชมรมเข้าด้วยกัน เพื่อประกอบกิจกรรมทางธุรกิจร่วมกัน ได้แก่ เกษตรกรรมการแปรรูปผลิตผลการเกษตร กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับเกษตรกร กิจกรรมอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม บริการ งานฝีมือ หัตถกรรม การพัฒนาความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและการฟื้นฟูการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น

การให้สินเชื่อ หมายถึง การกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพนัสนิคม (กิ่งอำเภอเกาะจันทร์)

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิต

ทุนของชุมชน หมายถึง ทุนที่เป็นเงินทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ภูมิปัญญา

ทุนทางสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นพี่เป็นน้อง ความไว้วางใจกันของคนในชุมชน

ธุรกิจชุมชน เป็นการรวมตัวของคนเฉพาะกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมเป็นเรื่อง ๆ ไปมุ่งที่การบริหารจัดการธุรกิจ โดยมีเป้าหมายกำไรเป็นที่ตั้ง

MLR (Minimum Loan Rate) หมายถึง ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา

KPI (Key Performance Indicators) หมายถึง ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก วัดความก้าวหน้าของการบรรลุปัจจัยแห่งค่า หรือผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยการวัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง มาตรฐานหรือเป้าหมายที่ตกลงกันไว้

CSFs (Critical Success Factors) หมายถึง ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการบรรลุความสำเร็จ วิสัยทัศน์ องค์กรมีปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการยึดถือปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

ความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานของกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติของกลุ่มอย่างต่อเนื่องตามที่ได้รับมอบหมาย ยึดหลักประหยัด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อทำให้กลุ่ม มีผลกำไรสูงสุดจากการดำเนินกิจกรรม

รายได้ของสมาชิก หมายถึง รายได้รวมทั้งหมดของสมาชิก

การจัดการธุรกิจ บริหารงานภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดกำไรจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นการวิเคราะห์ต้นทุน การบริหารงานบุคคล การใช้วัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็นเร่งด่วน รวมถึงการจัดหาแหล่งทุน การจัดหาตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการ กิจกรรม ที่รวบรวมหรือภารกิจที่เกี่ยวข้อง กับการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม

ทรัพยากร หรือปัจจัยในการจัดการ หมายถึง การใช้ทรัพยากร คือ 4 Ms ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

คน (Man) คือ ในการดำเนินงานของกลุ่ม จะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง 3 ฝ่าย ได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ ความสำเร็จของกลุ่ม นอกจากจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติที่เหมาะสมของบุคคลในแต่ละฝ่ายแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความรู้ และความเข้าใจในอุดมการณ์และหลักการสหกรณ์ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่แต่ละคนมีอยู่ในกลุ่มด้วย

เงินทุน (Money) กลุ่มสามารถระดมเงินเพื่อใช้เป็นทุนดำเนินงานได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. จากสมาชิก ได้แก่ ค่าหุ้น และเงินรับฝาก
2. จากกลุ่มเอง ได้แก่ การสะสมทุนสำรอง และทุนต่าง ๆ ที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปีของกลุ่ม ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ
3. จากสถาบันการเงิน และแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ได้แก่ การกู้ยืมจากธนาคารสหกรณ์การเกษตร และจากทางราชการ

ความสำเร็จของกลุ่ม ส่วนหนึ่งจะเกิดจากการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการจัดหาเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ และการใช้เงินทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด

วัสดุอุปกรณ์ (Materials) ในที่นี้วัสดุอุปกรณ์จะรวมถึงเครื่องมือ เครื่องจักร และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของกลุ่มด้วย การที่กลุ่มจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ ได้จะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ และเพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการลงทุนจัดหาวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่าด้วย

การจัดการ (Management) คือ การนำทรัพยากร คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เข้าประสานกัน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด หรือเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นเอง

เทคโนโลยี หมายถึง เครื่องมืออุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาด

ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มีการรวบรวมไว้ นำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม

ประเภทผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิต ได้แก่ น้ำพริกพร้อมปรุง น้ำพริกปรุงรส และน้ำพริกตำสด

น้ำพริกพร้อมปรุง ประกอบด้วย น้ำพริกแกงเผ็ด น้ำพริกแกงส้ม น้ำพริกแกงเขียวหวาน น้ำพริกแกงแพนง น้ำพริกแกงป่า น้ำพริกน้ำยาขนมจีน น้ำพริกแกงเลียง น้ำพริกแกงไตปลา น้ำพริกแกงมัสมั่น น้ำพริกแกงกะหรี่ น้ำพริกต้มยำ

น้ำพริกปรุงรส ประกอบด้วย น้ำพริกตาแดง น้ำพริกเผาป่า น้ำพริกกุ้งจำแลง น้ำพริกปลาหมึกปรุงรส น้ำพริกหอยแปลงกาย น้ำพริกปลากระตักปรุงรส น้ำพริกปลาจุกจิก น้ำพริกนรกแมงดา น้ำพริกนรก น้ำพริกนรกปลาย่าง น้ำพริกปลาสลิด น้ำพริกทะเล น้ำพริก

ตาแดงแมงดา น้ำพริกเผา น้ำพริกเผาแมงดา น้ำพริกปลาดุกทรงเครื่อง น้ำพริกเผาปลาย่าง น้ำพริกกุ้งกรอบ น้ำพริกแมงดา น้ำพริกนรกกุ้ง

น้ำพริกตำสด เป็นน้ำพริกที่เตรียมวัตถุดิบให้พร้อมและตำสดขายให้แก่ลูกค้า ได้แก่ น้ำพริกสมุนไพร น้ำพริกกะปิ น้ำพริกมะอึก น้ำพริกมะเขือ น้ำพริกมะเขือพวง น้ำพริกมะแว้ง โดยตำและจำหน่าย ณ จุดขายตามความต้องการของลูกค้า

รายได้ของกลุ่ม หมายถึง รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ หรือ จำนวนเงินที่ได้มาโดยไม่มีข้อผูกพันว่าจะต้องคืน ค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยธนาคาร

รายจ่าย หมายถึง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อบริหารงาน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าใช้จ่ายในการบริหารทั่วไป ค่าเครื่องเขียน ค่าแบบพิมพ์ ค่าพาหนะ ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคาร เงินปันผลเฉลี่ยคืนสมาชิก ฯลฯ

จำนวนสมาชิก หมายถึง จำนวนสมาชิกกลุ่มสตรีน้ำพริกปรุงรสตำบลท่าบุญมี

ปริมาณธุรกิจ หมายถึง ผลรวมของปริมาณธุรกิจทุกประเภทที่กลุ่มดำเนินการระหว่างปี

กำไรจากการดำเนินงาน หมายถึง รายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย

เงินปันผล หมายถึง เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี กลุ่มจะจ่ายเงินปันผลตามหุ้นให้แก่สมาชิกตามมติที่ประชุมใหญ่จัดสรรให้ ทั้งนี้ในอัตราไม่เกินอัตราสูงสุดที่ พ.ร.บ. กำหนด (ไม่เกินร้อยละ 10) โดยได้รับการยกเว้นภาษี

เงินเฉลี่ยคืน หมายถึง เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี กลุ่มจะจ่ายเฉลี่ยคืนให้สมาชิกที่กู้เงินกลุ่ม ตามอัตราส่วนธุรกิจที่สมาชิกทำกับกลุ่ม อัตราการจัดสรรเงินเฉลี่ยคืน อาจเพิ่มหรือลดลงตามมติของที่ประชุมใหญ่